

El cristianisme i la vida del camp

Un poble cristià és un poble on es va a missa els diumenges i als infants no se'ls deixa dir renecs.

El tedi és la lepra moral que rosegava el camp, a la nostra època. (I també les ciutats, a més.) Els pagesos intenten de posar-hi remei concentrant l'atenció en l'acumulació de diners (si tenen la possibilitat d'acumular-ne) o bé amb la recerca febrosa, el diumenge, del plaer.

Per a viure en poques hores una excitació de plaer prou intensa que permeti de travessar el desert de sis dies de tedi, és quasi indispensable de recórrer a l'alcohol i a la disbauxa.

Diuen que el treball és una pregària. És fàcil de dir. De fet, però, només és veritat en certes condicions, rarament realitzades.

Només unes associacions d'idees convenientes, fetes arrelar al centre de l'esperit per unes emocions intenses, permeten al pensament, fins i tot sense paraules interiors, de meditar sobre Déu a través dels gestos del treball.

La tasca de l'Església fóra suscitar aquestes emocions i forjar aquestes associacions. Però no ho fa pas gaire.

Crist tenia motius per a donar a gran part del seu ensenyament un aire tan netament agrícola. Però no s'hi pensa pas, en això. Per l'ús que se'n fa, bé se'n podia haver estat.

La major part de les paràboles agrícoles no hi figuren pas, a la litúrgia del diumenge. Aquesta litúrgia no lliga gens amb la successió de les estacions de l'any. L'element còsmic n'és tan absent, del cristianisme, tal com es practica correntment, que podríem ben oblidar-ho, que Déu creà l'univers. I, tanmateix, el pagès només pot estar en contacte amb Déu a través de l'univers.

Ben recentment, la JAC¹ i la "missa dels pagesos", composta en francès damunt melodies gregorianes, són temptatives excel·lents per a fer entrar el cristianisme més a fons en la vida pagesa. Però no n'hi ha prou.

Dues reformes foren fàcils d'operar.

Els capellans dels pobles, a missa, després de l'evangeli imposat per la litúrgia, haurien de llegir-hi un tros de l'Evangelí relacionat amb les feines del moment, sempre que tal associació fos possible, i comentar-lo en els seus sermons; i demanar als pagesos que hi pensessin, treballant.

Així, al moment de la sembra, la paràbola del Sembrador, i sobretot la paràbola "Si el gra de blat que cau a terra no mor...".

Quan el blat verd comença d'apuntar, la paràbola del bon gra i la mala herba.

En els pobles on es fa el pa a casa —rars avui dia—, la comparança del llevat amb el regne dels cels, en no importa quin dels moments en què es faci el pa.

En els pobles vinyaters, durant el període, força llarg, de l'esporgada de la vinya, lectura i comentari del passatge de sant Joan "Jo sóc el cep, vosaltres els sarments...". S'hi pot tornar tot l'hivern, sense esgotar el tema.

A l'estiu, en aquests mateixos pobles, la paràbola dels obrers de l'hora onzena.

I totes les altres paràboles on es tracta de la vinya.

Quan es comença a premsar i beure el vi novell, la història de les Noces de Canà.

Als països on s'hi fan plantades d'arbres, quan se'n planta, el passatge del gra de mostassa, que serà un arbre on s'hi posaran els ocells del cel (juntament amb tots els passatges del Nou Testament i de la litúrgia sobre "l'arbre de la Creu").

En els països ramaders, totes les paràboles on hi figura un pastor amb les ovelles. A la primavera, tots els passatges on s'hi tracta d'un Anyell.

En els moments festius en què la gent es conviden els uns als altres, les paràboles que tracten de banquets o convidats. (O, més aviat, en cas de casaments, car generalment s'hi fa el banquet de noces.)

En els països boscats, quan hi hagi hagut per accident un incendi, comentari de la paràbola "Foc he vingut a calar a la terra, ¡i com desitjo que ja sigui encès!"

I així successivament amb tots els esdeveniments estacionals o accidentals de la vida del poble que es puguin relacionar amb un passatge del Nou Testament.

(O, fins i tot, per bé que amb prudència, a un de l'Antic; per exemple, a la primavera, el Càntic dels Càntics: "Aixeca't, amiga meva, bonica meva, i vine!")

Es tracta de transformar, en la més gran mesura possible, la vida quotidiana en una metàfora de significació divina, en una paràbola.

Una metàfora són mots sobre coses materials que contenen una significació espiritual. Així, "si el gra de blat que cau a terra no mor...".

Si reemplaçem aquests mots per la cosa unida a la seva significació, la metàfora és molt més potent.

Així, l'espectacle del gra que s'enfonsa al solc, si el pagès que sembra és capaç de llegir-hi l'ànima carnal (l'"home vell") que mor per renunciament per a ressuscitar com a nova criatura de Déu.

Per a un tal sembrador, les hores de sembra foren hores d'oració tan perfectes com les de no importa quin carmelita a la seva cel.la, i això sense que la feina en patís, car l'atenció fóra adreçada a la feina.

(Aprofitem per dir que, al meu parer, les mitologies dels pobles de l'Antiguitat —tret dels romans— eren metàfores com aquesta, de les quals els iniciats en sabien el significat; i d'iniciat n'era qui volia.)

La segona reforma fóra fer de l'Eucaristia el centre de la vida quotidiana en tots els països de blat i vinya.

Si Crist trià el pa i el vi per a encarnar-s'hi, després de mort, cada dia al llarg dels segles i no pas per exemple l'aigua i els fruits silvestres, no fou pas sense raó. Hi ha sens dubte una infinitat de raons, per a una acció tan infinitament sàvia. Heus-en aquí potser una.

L'home que treballa crema la seva carn i la transforma en energia, així com la màquina crema carbó. És per això que, si treballa massa o no menja prou per la feina que fa, s'aprima; perd carn. Així, en cert sentit, es pot dir que el treballador manual transforma carn i sang seves en objectes fabricats.

Per al pagès, aquests objectes fabricats són el pa i el vi.

El capellà té el privilegi de fer sorgir sobre l'altar la carn i la sang de Crist. Però el pagès té un privilegi no pas menys sublim. La seva carn i la seva sang, sacrificats al llarg d'interminables hores de feina, esdevenen, per mitjà del blat i el raïm, carn i sang de Crist.

El treball manual és o bé una servitud degradant per a l'ànima, o bé un sacrifici. En el cas de la feina del camp, el lligam amb l'Eucaristia, només que sigui sentit, és prou per a fer-ne un sacrifici.

En aquest cas, el pagès, fent una vida normal, amb dona i infants, amb plaers moderats els diumenges i els dies de festa, estaria tan ben situat com el religiós, per a arribar a la perfecció. Car el treball, si és executat com un sacrifici, val per no importa quin sacrifici.

Es podria, així, transformar completament la vida d'un poble cristià.

Jo veuria la cosa així.

La vigília del dia en què un noi treballa sol per primer cop, es faria una cerimònia religiosa. Això se sol esdevenir als catorze anys. Si es renunciava a la pràctica recent de fer combregar els infants, aquesta cerimònia podria ser la primera comunió. Així, el lligam entre Eucaristia i feina se li enfonsaria a l'ànima, en aquesta diada embriagadora. Car el dia que un noi de catorze anys treballa per primer cop és embriagador.

L'arada fóra beneïda i consagrada a Déu durant la cerimònia. L'infant demanaria a Déu la gràcia de pensar sempre primer en el servei de Déu i del proïsme, i només després en el guany, sempre que toqués l'arada, i això fins a la mort.

La cerimònia s'hauria de fer el mateix dia per a tots els infants d'aquesta edat, un diumenge; tot el poble hi assistiria i combregaria. El capellà pregaria per l'esperit de pobresa, en comentar el passatge "Fixeu-vos en els lliris boscans, com floreixen: no treballen ni sembren...", i explicaria que cal treballar i sembrar, però amb el pensament de servir, no pas el de guanyar-hi, i rebre tot seguit el guany com un do de la Providència. Llegiria també el passatge "jo sóc el pa de vida...", i diria als infants que fabricaran aquest pa que, consagrat, serà el pa de vida.

Caldria una cerimònia paral·lela per a les noies, però és més difícil d'imaginar.

En aquesta cerimònia, tots els homes, després dels infants, demanarien per a si a Déu la continuació d'aquesta mateixa gràcia —la de tocar l'arada, sempre, amb esperit de caritat.

Després de la collita, en cada propietat, se separaria un xic de gra, que les dones moldrien i pastarien, i l'oferirien al capellà per a l'hòstia.

Cada diumenge, el capellà anunciaria: avui el pa que consagrarem ve de tal propietat; els homes i les dones d'aquesta propietat han donat a Déu, per mitjà de la feina, un xic de la seva substància vital perquè Crist tingui en què encarnar-se damunt l'altar.

Aquest dia, els homes, dones i infants d'aquella propietat, patrons i treballadors, seurién a primera fila.

Aquest honor seria acordat incondicionalment, almenys un cop, a cada propietat, però més sovint a aquelles on la pietat i sobretot la caritat del proïsme fossin més grans.

I igualment amb el vi, allà on hi ha vinya.

Cada diumenge, capellà i fidels alhora, anomenant les feines del moment, demanarien a Déu de beneir-les com a havent de servir per a donar carn i sang, d'una banda a Crist damunt l'altar, de l'altra als germans de Crist que som els homes; i d'acordar als treballadors d'acomplir-les amb un esperit de paciència, sacrifici i amor. Al començament de cada nou període de feina, aquesta pregària fóra seguida de la benedicció de les eines.

Els diumenges en què una feina massa urgent impedis als fidels d'anar a l'església, el capellà aniria al camp a fer-hi recitar aquesta pregària i un parenostre. Així, els pagesos no tindrien cap sentiment de competència i hostilitat entre la feina i l'església.

Una mena de textos evangèlics particularment convenients als pagesos són aquells on es tracta de la paciència ("aquests són els qui amb bon cor, després d'escoltar la paraula, la retenen i donen fruit amb perseverança"). Són per a llegir i comentar sobretot en els períodes de jornades interminables de feina, o quan els capricis del temps obliguen a refer la feina unes quantes vegades.

Un altre pensament a exposar-los sovint és que, a més de l'Eucaristia, hi ha una altra circumstància en què el pa esdevé la carn de Crist. És quan és donat a un desgraciat amb moviment de compassió pura. Crist digué: "Perquè tinguí fam, i em donàreu de menjar...". Per consegüent, el pa rebut, menjat i digerit per l'home que té fam, en esdevenir carn seva, es fa carn de Crist.

Sobretot en els països on hi ha gent que passa fam.

Fins i tot fora de les ocasions en què dóna, el pagès santifica la feina si, quan treballa, està content de pensar que fabrica aliment per a apaivagar la fam dels homes. Fabrica carn i sang per als altres sacrificant-ne de seves.

Tanmateix, la seva energia vital, consumida en la feina, no serveix pas directament per a produir blat i raïm, ans només per a acomplir les condicions exteriors que fan que es puguin produir. El que els produeix són l'aigua i la llum davallades del cel.

El blat i el raïm són energia solar fixada i concentrada per mitjà de la clorofil·la; per ells, l'energia del sol entra als cossos i els anima.

La llum del sol ha estat sempre vista com la millor imatge possible de la gràcia de Déu, de la il·luminació de l'Esperit Sant impregnant l'ànima. Quantitat de textos litúrgics comparen Crist amb el sol.

Així com Crist s'encarna en l'Eucaristia perquè ens el mengem, així la llum del sol cristal·litza en les plantes (i a través seu en els animals) perquè ens la mengem. D'ací que tot aliment sigui una imatge de la comunió, una imatge del sacrifici per excel·lència, l'Encarnació de Crist.

El pagès és el servidor d'aquesta gran obra. Prepara el terreny on cristal·litzarà el sol en matèria sòlida per a alimentar els homes.

Per això, un altre text particularment convenient als pagesos, que no es comentarà mai gaire per difícil de comprendre i més encara de sentir, és el text: "...perquè sigueu fills del vostre Pare que està en el cel, que fa brillar el sol damunt bons i dolents, i ploure damunt justos i injustos... Sigueu, doncs, perfectes com el vostre Pare celestial és perfecte."

Aquest text convé als períodes en què la influència del sol i de la pluja siguin més sensibles; per exemple, quan el blat o el raïm maduren.

En comentar-lo, caldria convidar el pagès a demanar-se si se sent prou pur per a desitjar que sol i pluja siguin reservats a bons i justos; i als que estarien temptats de dir que sí, recordar-los la paràbola del fariseu i el publicà.

Com que molts capellans de poble no tenen la capacitat necessària per a comentar convenientment tots aquests textos, caldria fer-los un manual especial a aquest efecte.

Durant les llargues vesprades d'hivern, també, el capellà caldria que encoratgés els fidels a organitzar de tant en tant vetllades perquè els anés a llegir i comentar l'Evangelí.

I, en els períodes de feina, caldria que anés alguna vegada a casa dels uns i dels altres a treballar una hora o dues i, treballant, dir alguna paraula susceptible de transformar la feina en metàfora de significació espiritual.

Tot plegat, sense excés, car el pensament de Déu ha de ser, primerament, en la vida humana, com el llevat en la pasta, com la perla en el camp —en aparença, un infinitament petit.

De manera general, el cristianisme només impregnarà la societat si cada categoria social té el seu lligam específic, únic, inimitable, amb Crist; i caldria que hi hagués, per a cada capellà, la formació especial corresponent.

Els jocistes són la primera realització d'aquesta mena. El seu lligam inimitable amb Crist consisteix en el pensament del Crist obrer. Aquest pensament els embriaga i els duu a un grau de puresa increïble, a la nostra època.

El lligam específic dels pagesos amb Crist és el pa i el vi de la comunió (i, per a preservar-lo, caldria encoratjar cada propietat a fer un xic de blat on es pogués). S'hi afegeixen les paràboles agrícoles, el nombre de les quals mostra com Crist tingué per ells un pensament particularment tendre.

Tots els pastors tenen un lligam amb Ell en el pensament del Bon Pastor.

Totes les mares, per intermediari de la Mare de Déu.

Tots els reincidentes tenen amb Ell un lligam de fraternitat especial, car és el condemnat de dret comú per excel·lència. Innocent, i encara amb més raó, pròpiament, germà dels culpables —sense comptar que entre ells n’hi ha també d’innocents, o que ho foren al començament. Caldria agrupar-los sota la invocació del Crist condemnat, així com es fa amb els jocistes sota la invocació del Crist obrer. No pas per a parlar-los contínuament de penediment, car la desgràcia és per a molts d’ells un obstacle més difícil de superar que el crim. Per a ensenyar-los que, culpables o no, greument o lleugerament culpables, la seva desgràcia, que els és comuna amb Crist, els prepara particularment, si en saben fer un bon ús, per a assemblejar-s’hi.

Els mendicants tenen per lligam amb Ell la paràbola “Tinguí fam...”.

Els estudiants i els “intel·lectuals” de tota mena tenen per lligam amb Ell la paràbola “Jo sóc la Veritat”. (No és pas una responsabilitat petita.) Els ensenyants l’han d’imitar en tant que era el “mestre”; els metges, pels guariments. Etc.

Els jutges, i de manera general tots els qui exerceixen una jurisdicció qualsevol sobre els seus semblants, que tenen el poder de castigar, o sigui, tots els qui detenen un poder, tenen de lligam amb Ell la paràbola “Aquell de vosaltres que sigui net de pecat, que tiri la primera pedra”. Com que només Crist és net de pecat, això vol dir que tenen el dret de castigar a condició només que Crist els habiti realment l’ànima i, al moment de decidir el càstig, tota la seva ànima faci silenci per deixar parlar Crist.

En un altre aspecte, tenen un lligam especial amb Crist com a Pastor. I encara en un altre aspecte, en la mesura que els pot arribar d’acordar beneficis, el seu lligam amb Crist és a la paràbola “Tinguí fam, i em donares de menjar”.

Tots els subordinats, tots els qui obeeixen i executen, tenen un lligam amb Crist en les paràboles on es tracta d’esclaus —i sobretot en la paràbola “I prengué la condició d’esclau”.

Caldria, igualment, amb tota la mesura en què es pugui sense sol·licitar els textos, trobar i definir per a cada aspecte de la vida social el seu lligam específic amb Crist. Aquest lligam hauria de ser la inspiració de cada agrupament d’acció catòlica.

Així com la vida religiosa es reparteix en ordes segons les vocacions, així la vida social apareixeria com un edifici de diferents vocacions convergint en Crist. I en cada una hi caldrien algunes ànimes tan del tot consagrades a Crist com ho poden ser els monjos; com fóra el cas si els qui volen donar-se a Ell deixessin d’anar automàticament als ordes religiosos.

Notes:

- 1.- Simone redacta aquest assaig a Marsella, després del 5 d’abril del 1942. No el traspasa pas al Pare Perrin, segurament perquè no el deu considerar prou ben construït. Després, a Nova York, en els Quaderns, de manera més general, reprèn aquesta meditació sobre les paràboles evangèliques, a fi d’establir una relació de “la inspiració cristiana amb les coses d’aquí baix”.